

Er ref/dnr: N2017/00222/HL
Vårt dnr: 2017/0009

Carl-Fredrik Löf,
Näringsdepartementet

Stockholm 12 april 2017

Yttrande över Slutbetänkande av Parlamentariska landsbygdskommittén, SOU 2017:1 För Sveriges landsbygder – en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd

Sammanfattning

Utredningen ska enligt kommittédirektivet omfatta förslag till en sammanhållen politik för en långsiktigt hållbar utveckling i Sveriges landsbygder. Direktiven anger att landsbygdens möjligheter ska tas tillvara och att en miljömässigt hållbar utveckling ska förenas med ekonomisk tillväxt. Politiken ska bidra till att naturresurser används hållbart och de för landsbygden mest relevanta miljömålen ska vara en viktig utgångspunkt för utredningen. Vidare pekar direktiven på vikten av att analysera vilka åtgärder som bidrar till att miljömålen nås och att kommittén ska redovisa om förslagen leder till konsekvenser för miljön.

Naturskyddsföreningen delar utgångspunkten att landsbygderna ska ges likvärdiga förutsättningar att utvecklas som andra delar av landet men ser med oro på hur ytligt miljöfrågorna behandlas i utredningen. Utredningens redovisning av förslagets konsekvenser för miljön är påfallande otillräcklig. Utredningen uppvisar stora brister rörande analys av hur förslagen tillvaratar och påverkar landsbygdens möjligheter att bidra till de nationella miljömålen. Landsbygdspolitiken bör genomsyras av att tillvarata synergieffekter mellan miljö kvalitetsmålen och en långsiktigt hållbar utveckling av landsbygderna.

Specifika synpunkter

Kapitlen 2.3.1 Tillgång till finansiellt kapital samt 2.3.3 Omställning till en hållbar utveckling

Utredningen betonar de areella näringarnas roll främst som producent av bränslen och material i en biobaserad och fossilfri ekonomi. Jordbrukets roll som producent av livsmedel bör lyftas fram starkare. I dessa kapitel vore det också önskvärt att tydligare koppla förslagen till miljömålen, exempelvis vad gäller kompetens och finansiering.

2.3.3 Omställning till en hållbar utveckling av landsbygdernas platsbundna verksamheter

Utredningen framhåller värdet av en ökad inhemsk livsmedelsproduktion, men främst med hänvisning till livsmedelsstrategin. Naturskyddsföreningen anser emellertid att utredningen på ett tydligare sätt borde ha lyft den svenska livsmedelsproduktionens roll i en sammanhållen landsbygdspolitik. Jordbruket är synnerligen viktigt för landsbygdsutvecklingen då det är platsbundet, bland annat eftersom lantbrukarna bor på brukningsenheterna. Förädlingsföretag och behov av insatsmedel genererar arbetstillfällen och stärker därmed förutsättningar för befolkade, aktiva och växande landsbygder. Jordbruket kan tjäna som motor i en hållbar utveckling av en levande landsbygd. Det är viktigt med en matproduktion i hela landet av såväl hållbarhetsskäl som av krisberedskapskäl. Det är vidare viktigt att gynna en utveckling mot ett jordbruk med större regional balans mellan djurhållning och växtodling, av miljöskäl såväl som av produktions- och beredskapskäl. Det innebär bland annat att motverka nedläggning av djurhållning i skogs- och mellanbygder.

Utredningen föreslår att offentlig upphandling ska innehålla krav som motsvarar våra svenska miljökrav och regler för djurskydd. Naturskyddsföreningen välkomnar detta förslag men vill framhålla vikten av att detta är ett minimikrav.

Naturskyddsföreningen anser att den svenska lagstiftningen, som innebär högre krav på djur- och miljöskydd än andra länder, måste behållas och stärkas samt användas som marknadsföringsargument vid upparbetning av såväl inhemska marknader som exportmarknader.

2.3.5 Kunskapsutveckling om näringsliv i landsbygderna

Utredningen föreslår att ett kunskapscentrum inrättas för regional- och landsbygdsekonomisk forskning och för att utveckla och sprida kunskaper om entreprenörs- och företagsutveckling i glesbygder. Centrat föreslås även fokusera på skillnader i kvinnors och mäns villkor för att driva och utveckla företag i landsbygderna. I detta sammanhang vill Naturskyddsföreningen peka på vikten av att integrera miljödimensioner vid utveckling och spridning av kunskaper om entreprenörs- och företagsutveckling.

3.2 Säkerställ transportinfrastrukturen i landsbygderna

Naturskyddsföreningens utgångspunkt för att de klimatpolitiska målen ska nås är att satsningar på utbyggnad och ökat underhåll av järnvägen behövs i hela

landet. Investeringsfokus måste skiftas från väg till spår. Kollektivtrafiken måste också vidareutvecklas och detta bör i ökad utsträckning även bli ett nationellt ansvar. Detta är inte minst viktigt på landsbygden för att minska bilberoendet genom att underlätta för människor att välja andra transportslag. Cyklistens perspektiv behöver beaktas såväl inom som utanför tätorterna.

Naturskyddsföreningen instämmer därför i betänkandets slutsatser om att järnvägen är viktig för att åstadkomma hållbara transporter och att banorna är i stort behov av upprustning. Däremot är vi skeptiska till den nödvändighet av nyinvesteringar i vägar (till skillnad från vägunderhåll) som utredningen ger uttryck för. Trafikverket har i en rapport från så sent som juni 2016 konstaterat att det inte finns något behov av större vägkapacitet i landet:

"Trafikverket bedömer att nuvarande vägkapacitet är i stort sett tillräcklig och föreslår därför att man bör vara restriktiv med större investeringar i väginfrastruktur för ökad kapacitet". (Trafikverket, rapport 2016:111)

3.2.2 Insatser för ökad tillgänglighet

Naturskyddsföreningen välkomnar kommitténs förslag om en översyn av reseavdraget, och ställer sig till fullo bakom utgångspunkten att avdraget ska vara avståndsbaserat. Som konstateras i betänkandet används avdraget mest av höginkomsttagare i de tre största städerna och utgör i princip ett incitament till mer bilåkande.

5.1.2 Enklare att bygga i strandnära lägen

Utredningen föreslår att regeringen ska säkerställa att reformeringen av strandskyddsbestämmelserna i landsbygderna får avsedd effekt. De strandskyddsbestämmelser som avses är de så kallade LIS-reglerna som tillkom år 2010. LIS står för landsbygdsutveckling i strandnära lägen. Kommunerna kan i sina översiktsplaner eller på annat sätt peka ut så kallade LIS-områden som kan bidra till utvecklingen av landsbygden, och samtidigt är av sådant slag och av så begränsad omfattning att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses långsiktigt.

Naturskyddsföreningen noterar att utredningens önskemål redan har tillmötesgått av regeringen i och med det uppdrag som Naturvårdsverket fick den 23 mars 2017. I uppdraget ingår att se över LIS-reglerna och deras tillämpning samt föreslå de författningsändringar och eventuella andra åtgärder som behövs. Syftet är att ytterligare främja landsbygdsutveckling i områden med god tillgång till stränder utan att de värden som strandskyddet långsiktigt syftar till att skydda äventyras. Särskild fokus ska läggas på att utöka möjligheterna att bygga permanentbostäder.

Flera undersökningar har visat att kommunernas handläggning av strandskyddsärenden har innehållit många felaktiga avvägningar mellan exploateringsintresset och miljö- och friluftsinteresset. Brister i kommunens handläggning av strandskyddsärenden framgår bland annat av en rapport från 2013 där närmare 75 procent av kommunernas strandskyddsbeslut visade sig vara

felaktiga.¹ Av Naturvårdsverkets redovisning av strandskyddsbeslut under 2016 framgår att av de 552 beslut som länsstyrelserna överprövat har sammanlagt 272 av kommunernas beslut om dispens helt eller delvis upphävts, dvs. 49 procent av de överprövade besluten.

Naturskyddsföreningen anser att kommunerna vid utpekandet av LIS-områden måste säkerställa att strandskyddets syften värnas. Strandskyddet syftar till att långsiktigt trygga allemansrättslig tillgång till stränderna och att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet såväl på land som i vatten. Kommunernas utpekande bör därför grundas på underlagsrapporter som belyser dessa syften samt innehåller kartläggningar av biologiska och sociala värden i det aktuella området.

10.2.4 Konsekvenser för miljön

Naturskyddsföreningen anser att detta kapitel saknar en tydlig redovisning av miljökonsekvenser, inte minst inverkan på möjligheterna att nå de nationella miljökvalitetsmålen. Kapitlet räknar upp de förslag som avses bidra till en fossilfri och biobaserad ekonomi men redovisar egentligen inte några konsekvenser för miljön. Naturskyddsföreningen anser att utredningens förslag kan få stor påverkan på miljön på olika sätt. Produktion av bioresurser för en fossilfri ekonomi är i grunden positivt, men det får inte ske på bekostnad av andra miljömål, exempelvis de som relaterar till biologisk mångfald och vattenförsörjning. I dessa fall behöver orsakssammanhangen uppmärksammas som stöd vid fortsatt utveckling av utredningens förslag.

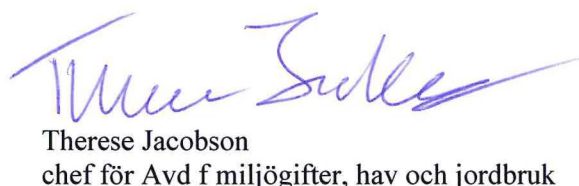
Detta remissvar har utarbetats av Charlotte Lagerberg Fogelberg, sakkunnig vid rikskansliet, med hjälp av miljöjurist Rebecka Nordenstam samt avdelningscheferna Oscar Alarik (Avd f klimat och juridik) och Therese Jacobson (Avd f miljögifter, hav och jordbruk).

För Naturskyddsföreningen

Stockholm, dag som ovan

Karin Lexén
Generalsekreterare

Therese Jacobson
chef för Avd f miljögifter, hav och jordbruk

---

¹ ”Rapport – översyn av tillämpningen av strandskyddslagstiftningen”, WSP på uppdrag av Naturvårdsverket, 2013-05-31